

SLOVENSKI NAROD

zhaja vsak dan popoldne, izvzema nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petič 4 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D

Upravištvo: Kraljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.
Uredništvo: Kraljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Usodni trenotki slovenskega klerikalizma.

SLS preživlja težke čase. Kocka, na katero je stavila vso svojo ekzistenca, je propadla. Federalistični blok propada. Stepan Radič bo moral pred sodišče, HRSS kot najjača zaveznica SLS, se že razkaja. Za Slovenijo, za kulturno Slovenijo, za vse naše duševno in javno življenje nastopajo usodni trenotki. Kar so pokolenja naprednih političnih in književnih borcev zaman sanjala v dolgih desetletjih pred svetovno vojno, se zdi, da se sedaj obistini...

SLS in njen politični klerikalizem je stal pred svetovno vojno trdn. Naslonil se je na Dunaj in na Habsburg, zatiral za protikulturno napredno Slovenijo in zastavljal nacionalno jugoslovensko idejo. Priznavamo, da je istočasno storil marsikaj koristnega, da se je zavzemal za združništvo in za osamosvoje slovenskega seljaka. Ustvaril je lepe knjige in navdušil dober del slovenske omladine. Toda v bistvu je bil nacionalno renegat, duševno omejen, nasproten pridobitvam modernega duha!

Med svetovno vojno je spoznal usodnost enostranske obveze in je prelomil z Dunajem. Postal je celo glasnik jugoslovenskega pokreta. Prišla je Jugoslavija. Trebalo je služiti novi državi z isto vernostjo kot stari avstrijski ideji in katoliški dinastiji. SLS je kmalu uvidela, da v novi državi ne more nadaljevati klerikalne politike, Beograd ne pozna takega pojmovanja javnega življenja. Med Srbi in Hrvatji vlada prosvitljeni duh, ki sicer visoko spoštuje verske svetinje in moralno ter religiozno mislijo vsake cerkve med narodom, ki pa istočasno ne dovoljuje, da se pasejo politične aspiracije in oblastilnosti visokih cerkvenikov v vprašanih posvetnega, gospodarskega in javnega življenja! Klerikalizem je mislil na samoobranu in zasnovan rešitev. Zahteval je na podlagi svoje številčne moči med slovenskim ljudstvom samostalno, zaokroženo slovensko avtonomijo. Tako se je začela avtonomična politika SLS.

Da poizkuša to avtonomično politiko in da si jo ustvari nekakšen vilajet klerikalne samopašnosti ter ustraševanja politično drugomislečih Slovencev, je šla SLS v borbo proti lastni državi in novim nacionalnim idejam. Iskala je zaveznike in jih tudi kmalu našla. Osnovala je širši opozicijski blok, v katerem so stonili vsi, ki so mrzili novo državo in kojih privatni in osebni računi niso prišli do veljave. Dr. Korošec se je opetovano bahal, da je ustanovitev federalističnega bloka Davidovičevcev, Spahovcev, džemijeta in Radičevcev njegovo delo. Zlasti visoko slavo si je pel voditelj SLS o priliki ustoličenja širšega opozicijskega bloka na vlado v poletju letošnjega leta. Takrat je že napovedal razpad enotne in strogo nacionalno izvedene unitaristične Jugoslavije ter bližnjo instalacijo slovenskega klerikalizma v avtonomni in zaokroženi Sloveniji! Problem je bil enostaven. Pod krinko avtonomičnih nagibov je zahteval samostalno Slovenijo.

Dogodki, ki se odigravajo v poposednjih mesecih, zlasti pa napoved razpusta HRSS, političnega procesa Stepanu Radiču ter zlasti razkol med seljaškimi hrvatskimi poslanci, od katerih je nadpolovična večina odstopila od Stepana Radiča ter osnovala samostalno hrvatsko seljaško stranko po predvojnem vzoru s samostaljskimi, strokovnimi in stanovskimi programskimi momenti, ti dogodki spravljajo sedaj stavbo federalističnega bloka in s tem avtonomično kocko SLS v usodno pozicijo. Danes je že več kot gotovo, da federalizem ne bo vladal v Jugoslaviji, da prinese predstave volitve eklatantno zmago nacionalnih strank in da se bo na razvalinah Davidovičeve, Radičeve in Spahove stranke porodilo novo politično življenje. SLS bo odžagana od zdravega razvoja in bo morala likvidirati.

Vladine odredbe za varnost v državi in Hrvati.

Hrvatski separatisti groze z intervencijo inozemstva. — Radičevi disidenti. — Lažnjive vesti inozemskega tiska o nedeljskem shodu Samostojne demokratske stranke v Zagrebu.

— Zagreb, 30. dec. (Izv.) Poročila, da je snočni min. svet definitivno sklenil, da se na Hrvatskem izvaja zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi, so delovala v političnih krogih zelo deprimirajoče. Republikanci groze z intervencijo inozemstva.

Vaš dopisnik je izvedel iz krogov radičevskih disidentov, da se je te dni disident Lovrečković, ki je ustanovil hrvatsko seljaško stranko, pismeno prijavil k skupini Jažbetiča in dr. Horvata. Prosi za sprejem v stranko. V pismu naglašja, da bi počakal s svojo akcijo, če bi slutil, da se še kdo upre Radičevemu absolutizmu. Ker za to ni vedel, ko je izstopil, je storil to, česar nekateri ne odobravajo. Vodil je akcijo bona fide. Skupina dr. Horvata za sedaj odklanja sodelovanje Vinka Lovrečkoviča, češ da lahko njegova avdičenja na dvoru škodljivo vpliva med seljaškimi republikanskimi vrstami. Sicer pa Horvatova skupina o Lovrečkoviču izjavi še ni definitivno sklepana. Ni izključeno, da ga končno vendarle sprejmejo v svojo sredino, ker je znan kot agilen agitator in govornik. Nekateri disidenti so se danes vrnili s svojega agitacijskega potovanja. Poročajo, da se je že veliko okrajnih organizacij HRSS izreklo za politiko disidentov. Sedaj bodo nadaljevali notranje organizacijsko delo, prihodnje leto se prične z volilno agitacijo odnos-

na s pripravami za ustanovitev stranke in določitev kandidatov.

— Zagreb, 30. dec. (Izv.) Za jutri ob 18. je sklican sestanek Hrvatske zajednice. Na tem sestanku govore dr. Bazala, dr. Lorković, dr. Polić in dr. Trumbić. Razpravljali bodo o najnovejših političnih dogodkih, zlasti o vladinih ukrepih proti Hrvatski zajednici in HRSS na temelju zakona o zaščiti države.

Na sestanku bo, kakor zatrjujejo, izdano glavno geslo proti vladi:

Vlada ne sme vprabiti proti HRSS ali HZ obznane, ker drugače pozovejo na intervencijo inozemstva.

Kakšne uspehe prinese ta sestanek v Zagrebu, je jasno, če računamo, da izgublja Hrvatska zajednica v mestu zelo na terenu in šteje prav pičlo število pristašev.

V inozemstvu so radičevci in hrvatski separatisti razširili alarmantne vesti o nedeljskem shodu samostojne demokratske stranke. Dunajski tisk približe pod debelimi naslovi poročila o krvavih spopadih in celo, da je bil poskušena atentat na avtomobil prsvetnega ministra Svetozara Pribičevića. Te vesti so popolnoma izmišljene. Shod je potekel mirno in brez vsakega incidenta. Po shodu ni prišlo nikjer do kakih spopadov. Shod je bil za samostojno demokratsko stranko naravnost izločen. Udeležilo se je shoda do 5000 oseb.

Izjava finančnega ministra o uradniških razlikah.

Politična situacija neizogamenje Vzpostavitev diplomatije

— Beograd, 30. decembra. (Izv. Ob 12.30.) Danes popoldne ni bilo političnih dogodkov, ki bi vplivali na nadaljni razvoj političnih notranjih razmer v državi. Ministrski predsednik Nikola Pašić je najpreje popoldne zelo dolgo vodil posvetovanje s finančnim ministrom dr. Milanom Stojadinovićem, za tem so šefu vlade poročali minister dr. Drinković, minister dr. Šurmin in končno minister vr Miša Trifunović.

Finančni minister dr. Mišan Stojadinović je glede izplačila uradniških razlik izjavil vašemu dopisniku, da je že danes zjutraj pričel s pripravami, kako najti kritja za izplačilo uradniških razlik. Minister upa, da bo v kratkem času zadovoljil vsem uradniškim potrebam. Finančni minister je obveščen, da je bil na okrožni konferenci za Črno goro z večino glasov izvoljen za nosilca liste narodno-radikalne stranke.

na. — Poljska in Bolgarska. — njih odnošajev s Turško.

Beogradsko sodišče je danes potrdilo radikalno kandidatsko listo za mesto Beograd.

Zunanji minister dr. M. Ninčić je ozdravel ter je danes v svojem kabinetu imel večja posvetovanja. Zunanjeje ministra je posetil poljski poslanik Okenski. Pri ministru se je informiral o rezultatih razgovorov, odnosno sestanka g. Cankova v Beogradu. Poljska se interesira za pot Cankova v Beograd in Bukarešto.

V ime turške vlade, katere zastopnik v Beogradu je g. Okenski, se je zanimal za nekatera vprašanja in interese turških podanikov. Gre v glavnem za vzpostavitev diplomatskih odnošajev med našo kraljevino in Turško. To vprašanje povoljno napreduje.

Za popoldne je sklicana seja ministrskega sveta.

Izplačilo invalidskih dodatkov.

Ministrski svet odobril uredbo o razdelitvi 100 milijonov dinarjev za invalide.

— Beograd, 20. decembra. (Izv.) Na snočni seji je ministrski svet poleg ostalih poslov odobril tudi uredbo o razdelitvi 100 milijonskega zneska invalidom v smislu sporazuma med ministrom za socialno politiko in finančnim ministrom. Zadevna uredba deli invalide v tri kategorije. Poleg draginjskih

doklad in določenih prejemkov prejmejo invalidi na podlagi te uredbe posebno doklado. Ta doklada se določa po nesposobnosti invalidov. Uredba glede tega določa:

1. invalidi do vključno naredniškega čina z nesposobnostjo 60%, rodbine padlih vojakov izvzemaš rodbine

V teh usodnih momentih so napredni Slovenci najmanj tako zainteresirani kakor ostali državljani naše države, ali pa še več. Saj gre za bitl ali nebitl slovenskega klerikalizma, torej za definitivno odstranitev več kot štiridesetletnega krivega principa iz našega celokupnega javnega življenja. Kakšne perspektive se odkrivajo naši katoliški cerkvi, če se reši spon klerikalnega političnega dirigentstva in če se oproščena lahko posveti svoji samoduhovni misiji! Kakšne izgleda bo dobilo naše celokupno kmetijstvo, če se bo lahko organiziralo za pametno, strogo stanovsko politiko v okviru splošne nacionalne in državne politike!

Moramo pa danes žal konstatirati, da za veliki trenotek, v katerem se na-

padlih oficirjev in uradnikov prejmejo poleg svojih rednih invalidskih prejemkov in doklad poseben dodatek v znesku 25% vseh njihovih rednih prejemkov.

2. invalidi z nesposobnostjo 60—100% prejmejo poseben dodatek v znesku 40% vseh svojih rednih prejemkov.

3. invalidi z nad 100% nesposobnostjo poseben dodatek v znesku 50% vseh svojih prejemkov.

Uredba dalje določa posebne dodatke invalidom bivšim aktivnim oficirjem srbske in črnogorske vojske, kakor tudi invalidom bivšim rezervnim oficirjem srbske in črnogorske vojske. Po tej uredbi imajo invalidi, bivši aktivni oficirji srbske in črnogorske vojske prejemati: polkovnik do 2000, podpolkovnik do 1400, major do 1350, kapetan I. kl. do 1050, II. kl. do 1000, poročnik do 850 in podporočnik do 700 posebene doklade v taki višini, da njihovi dohodki niso večji od celokupnih dohodkov njihovih aktivnih tovarišev.

Na ozemlju kraljevine Srbije in Črnogore bivajoče rodbine padlih oficirjev in vojaških uradnikov prejmejo podporo v znesku 2000 Din. Ta podpora se izplača v dveh obrokih, en obrok pred Božičem in drugi pred Velikonočjo 1925.

Izplačila ima izvršiti minister za socialno politiko iz zneska 100 milijonov dinarjev, ki je bil dan invalidskemu fondu na razpolago.

Uredba dalje določa, da se ta izplačila imajo izvršiti mesečno, razun one glede podpore vojnim sirotam.

Finančni minister je ukrenil vse potrebno, da lahko invalidi že z današnjim dnevom dvignejo pristojne jim dodatke. Finančni minister dr. Milan Stojadinović je preskrbel za vse, da je izplačilo tega dodatka invalidom zasigurano.

Polemika zunanjega ministra proti Davidoviću.

— Beograd, 30. decembra. (Izv.) Kakor smo že večer javili, so se sestali v Beogradu voditelji opozicijskega bloka. Na tem sestanku so največ razpravljali o zunanji politiki. Izdan je bil nekak komuniké in interpelacija na vlado radi sporazuma z Italijo, radi formiranja skupne protiboljševiške fronte in radi poseta bolgarskega ministrskega predsednika Cankova v Beogradu. — Vojda demokratov Ljuba Davidović je med drugim tudi na svojem nedeljskem shodu v hotelu »Bristol« ostro napadel zunanjo politiko dr. Ninčića ter je njemu med drugim očitil, da je šel v inozemstvo, da dobi od zaveznikov dovoljenje za preganjanje vladi neljubih strank. (?)

Zunanji minister danes v »Vremenu« obširno odgovarja Ljubi Davidoviću ter ga opozarja na gola dejstva. Potoval je res v inozemstvo, potoval pa je tudi Stepan Radič, ki je iskal v inozemstvu političnih zaveznikov edino s tem namenom, da poruši našo državo. Radič je pri tej priliki obrekoval Srbe kot lopove, razbojnike, morilce in krvoloke. Radič je dobil podporo samo v Moskvi pri III. internacionali. Oficijsni zastopniki III. internacionale so Radiču, kakor je sam zatrjeval, objavili, da ga podpora v njegovi notranji borbi proti naši državi. Ali tega g. Davidović ne ve?

Kar se tiče poseta g. Cankova, konstatira zunanji minister, da ni res, da bi naša vlada pozvala ministrskega predsednika Cankova v Beograd. Bolgarska vlada sama je izrazila željo za ta poset. Zunanji minister je imel v inozemstvu priliko slišati, da bi tak poset bolgarskega ministrskega predsednika napravil dober vtis. Prispeval bi k ohranitvi miru in dobrih sosednih odnošajev. V ostalem z g. Cankovom ni bilo nikakih daljših pogajanj. Na želost obstoja še vedno atmosfera nezaupanja.

Zunanji minister dalje odločno zavrača Davidovičovo očitjanje, da ima sedanja vlada zveze s prijatelji in pristaši Aleksandrova in Protogerova. Pač pa se je s takimi zvezami hvalil Davidovičev prijatelj Stepan Radič.

Izjalovljena klerikalna špekulacija.

— Beograd, 30. decembra. (Izv.) Vlada je v podrobnostih pregledala delo državnega odbora, katerega seja so odgodene do 12. januarja 1925. Konstatirano je, da sta podpredsednik HRSS dr. Vladimir Maček in klerikalni po-

slanec dr. Hohnjec njima odkazano delo pri državnem odboru rešila zelo pristransko in na rafiniran način. Ugotovljeno je, da so za predsednike volilnih odborov po predlogu dr. Mačka in dr. Hohnjeca bili določeni ljudje, ki niso niti 21 let stari, dalje osebe, ki so že davno umrle, kakor tudi osebe, ki niso sposobne za tako mesto. Tudi določitev volišč od strani dr. Hohnjeca in dr. Mačka je bila preračunana v strankarske špekulacije. Določena so kot volišča mesta, kjer sploh ni mogoče volitev izvesti. Elaborati dr. Hohnjeca in dr. Mačka se uničijo.

STJEPAN RADIČ IN III. INTERNACIONALA.

— Beograd, 30. decembra. (Izv.) Današnja »Politika« približe na uvodnem mestu zanimiv članek svojega sotrudnika in ruskega publicista Kjušina, bivšega urednika petrogradskega »Novega Vremena«. Članek razpravlja o vstopu HRSS v III. internacionalo. Naglašja, da HRSS opravičuje ta korak na ta način, da je s tem prišla v stike z ruskim kmetjskim narodom. Članek konstatira, da ruski seljak nima nikakih zvez s III. internacionalo, ruski seljak bojkotira vse, kar je komunističnega, tudi III. internacionalo in je torej jasno tudi, da je Stepan Radič v zvezi z boljševiki.

Borzna poročila.

Dinar v Curihu 7.80.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG

Remeljni 30/60, 60/60, 35/70, 70/70 40/80, 80/80, frco Podbrdo: denar 600, blago 615; deske 20, 25, 30 mm, monte, frco meja: denar 590, blago 610; hrastovi frizi 5, 6, 7, 8, 9, 1a, frco meja: denar 1440; brusni les, po uzancih Ljubljanske borze, frco nakladna postaja, 2 vagona: denar 220, blago 225, zaključek 220; ogleje I., vilano, frco Podbrdo: denar 121, blago 123.

ZITNI TRG.

Pšenica, domača, far. Ljubljana, denar 445; pšenica, bačka, far. Ljubljana, blago 495; oves, bačka, fco. Ljubljana, blago 365; koruza, nova, umetno sušena, def., fco. dom Ljubljana, blago 255; koruza, nova, fco. bačka postaja, gar., blago 200; fižol, ribičan, b/n, čiščen, fco. Postojna, trans., blago 485; fižol, prepelčar, b/n, čiščen, fco. Postojna, trans., blago 565; fižol, mandolon, b/n, čiščen, fco. Postojna, trans., denar 450, blago 460; laneno seme, fco. Ljubljana, denar 700; otrobi, pšenični, srednje debeli, fco. gorpostaja, blago 225; krompir, rozga in bel, fco. nakladalna postaja, denar 135.

EFEKTI.

2½% drž. renta za vojno škodo —, 7% invest. pos. iz l. 1921. 65, Celjska pos. d. d. 210—218, Ljubljanska kreditna banka 224, Merkantilna banka 124—130. Strojne tov. in livarne 130—138, Trboveljska prem dr. 425, Združene papirnice 120, Split cement Portland 1390—1410, 4½% kom. zad. dež. bke. 90.

Zagrebska borza.

Dne 30. decembra. — Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 12.65—12.75; Praga 196.65—199.65, Pariz 3.50—3.55, London 307.65—310.65, Trst 2.73—2.76, Dunaj 0.091 do 0.093.

E f e k t i: 7% invest. pos. 1921. 65, — 2½% drž. renta za rat. štetu 124.50—125.50 Ljubljanska kreditna 223—225, Centralna banka 29—30, Hrv. esk. bka. 113.50—115, Kreditna banka Zgb.114, Hipotek. banka 60—61.50, Jugobanka 104—105, Praštediona 890—900, Slavenska banka 100—120, Eksploatacija 75—77.50, Drava d. d. 65—67, Nihag 42—45, Gutman 700—720, Slaveks 215, Slavonija 67.75—68, Strojne tov. 135—140, Trboveljska 410—415, Union, paromlin 545, Večve 120—122.

Inozemske borze.

— Curih, 30. dec. Današnja borza: Beograd 7.80, Pariz 27.80, London 24.33, Newyork 5.14, Milan 21.68, Berlin 1.283, Praga 15.575, Dunaj 0.00724.

— Trst, 30. dec. Predborza: Beograd 36.30—36.40, London 112.25, Pariz 127.25—127.75, Newyork 23.62—23.67, Curih 461—463, Praga 71—71.50, Dunaj 0.00715.

— Dunaj, 29. dec. Devize: Beograd 1079—1083, London 335.000—336.000, Milan 3004—3016, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3837—3853, Praga 2147—2157, Curih 13.795—13.845, Valute: dolar 70.460—70.860, dimar 1077—1083, češka krona 2130—2146, lira 2990—3010.

AMERIKA IN KOLNSKO VPRAŠANJE.

Washington, 29. dec. (Izv.) Kakor "United Express" je zanesljivega vira javlja, sta poslanik Herrick in popkivnik Logan dobila nalogo zavestnike na to opozoriti, da uspehi Dawesovega načrta v marsičem odvisne od mirne rešitve kolnskega vprašanja.

POTRES NA JAPONSKEM.

Washington, 29. dec. Potresni aparati univerze v Georgetownu so snoči ob 18.08 zaznamovali močan potresni sunek. Potres je trajal do 20. Računajo, da je središče tega potresa oddaljeno okoli 6.000 milj in najbrže na Japonskem.

Zednja pot Viktorja Parme.

Včeraj ponoči ob 15. so dvignili pogrebnik na glavnem kolodvoru krsto s skladateljem Viktorjem Parmo in jo naložili na mrtvaški voz.

Na kolodvoru so še poprej zapeli pevci Zveze slovenskih zborov pod vodstvom dirigenta G. Zorka Prelovca Pavčičeve "Narodno nagrobništvo", narkar je zaigrala godba dravske divizijske oblasti otopno "Vigred se povrne". S kolodvorja je krenil sprevod proti Dunajski cesti do kavarnar Evropa, kjer je zavil po Gosposvetki na Bleiweisovov cerin, a od tam mimo Narodnega doma pred operno gledališče, kjer je sprevod obstal. Tedaj so zasvirale fanfare gledališkega orkestra Ravnikove žalostinke.

S črnim tulom ovite govorniške tribune je spregovoril g. Matjaž Hubad veličnemu pokojniku v slovo:

Dragi prijatelj! Nepriznani se poslavljaj od nas, Ti, ki si bil v zednih desetletjih eden najpogostejših slovenskih skladateljev. Tvoje ime je sicer italijansko, a tvoja duša je slovenska. Odkar si izšel v nemirnem trenotku "Stara pesem" — in srbisti se poravnajo branilo — in si bil radi teh besed prekanjan, smo Te tembolj vzljubili in tem više spoštovali!

Bil si velik ljubitelj glasbe in glasbenik svoje vrste. Tvoja glasba je bila tako velika, da si bil v vsaki slovenski hiši vsa — tvoje zavetje, tvoja uteha, tvoje veselje, tvoje hrepenenje, tvoje življenje! Nisi si bil od mladosti do starosti, do zadnjih dni pred smrtjo.

Oral si ledino slovenske dramske glasbene literature. Tvoje slovenske izvirne opere "Trh, moj celibat", "Stara pesem" in "Zlatorez" ter nekatere operete izvajale so se pri Slovencih Hrvatih in Čehih z uspehom, uspehom in časno. Ti si bil med prvimi, ki so zlagali slovenske izvirne opere. To je historično dejstvo, tvoja dela, vesela in resna, zavzemale črna mesta v slovenski glasbeni literaturi.

Tvoja korčevka "Mladi vojnik" je najpopularnejša skladba te vrste. Dosegla je kot taka evropsko vrednost in se je nekotkrat izvajala v vseh državah Evrope in v Severni Ameriki.

Kjerkoli si službeno bival, si vzbujal v ljudstvu veselje in vnetje za glasbo, ustanavljal si orkestre vodil jih sam in prirejal dobrodelne koncerte — tako v Krnu, Kamniku in v Krškem. Požrtvovalen si bil v svojem glasbenem delovanju brez primere.

Hvaležno Ti je ostalo slovensko ljudstvo, prikupil si se mu izredno. Globoko razžalostil si naša srca, ko odhajal od nes v jasno večnost. Bil si mož, ki ni imel sovražnika, ki ni poznal ne mržnje, ne zavisti, duša brez zlobe in brez hinavščine zlat značaj — blažen v veselosti in dobroti.

Proslavil si svoje ime, proslavil pa tudi narod, iz katerega si izšel in za čigar kulturno povzdigo si z mladeniško navdušenostjo deloval do zadnjega diha. Poslavljaj se od Tebe, mili prijatelj, s težkim srcem, s solzami v očeh. Ohranili Ti bomo hvaležnost, izvajali bomo Tvoja dela. Blag in večni spomin Tebi, mili brat, Viktor Parme.

Imenom Udruženja gled. igralcev je govoril g. Julij Betetto, član ljubljanske kr. opere.

Ne boš prorok v domovini! Ta prislovca se le prevečkrat uresniči. Najkretelje

TRGOVINSKA POGAJANJA MED FRANCIJO IN NEMCIJO

Pariz, 30. dec. (Izv.) Nemška delegacija je prispela v Pariz, da nadaljuje posvetovanja, ki so bila pred božičnimi prazniki prekinjena. Francoska in nemška delegacija se sestanejo že jutri na posvetovanje. Vodilni krogi Francije ne priključajo bojazni, da se trgovinska pogajanja z Nemčijo ne bodo uspešno končala. Nekateri listi opozarjajo na dve okolnosti: 1.) na težavnost rešitve kolnskega vprašanja in 2.) na še obstoječo krizo nemške vlade. Nemci bodo skušali kolnsko vprašanje porabiti za to, da prekinje trgovinska pogajanja.

Politična vestil.

Ljubljanski radikali. Iz radikalnih krogov so nas naprosili, da objavimo tole dopisano nam notico: Tisti, ki se nimate strankinih legitimacij, preskrbite se jih še danes pri mestnih pododborih, ker jih rabite na zboru mestnih radikalnih organizacij, ki se vrši danes ob 20. v Narodnem domu.

Dr. Ravnhar kandidira na svojo pest v Ljubljani! Snoči se je vršila seja glavnega odbora radikalne stranke za Ljubljano. Na seji se je razpravljalo o vprašanju, kakšno stališče naj zavzame krajevna radikalna organizacija napram skupščinskim volitvam v Ljubljani. Debat je bila zelo burna. Nekateri govorniki so se izjavili za "lojčen skupen nastop s samostojno demokratsko stranko v Narodnem domu v smislu navedenih glavnega odbora radikalne stranke v Beogradu, drugi so pobijali skupen nastop ter predlagali, naj nastopi dr. Ravnhar kot samostojen kandidat. Povdarjali so, da so dr. Ravnharjevo zastopanje glavnemu odboru socialistov in da v tem slučaju tudi ključni vođa ne postavlja svojega kandidata, marveč kompromisno odda svoje glasove za dr. Ravnharja, s čimer se bo vplena zmaga zagotovila. Večina glavnega odbora se je izrečila za samostojno Ravnharjevo kandidiranje. Razložitveno, kaj pomeni na to glavni odbor radikalne stranke v Beogradu? Dvomimo, da bi mirno trpljivo trpeli, ki so v uranju v Ljubljani Ravnharjevo skupno! Eno je gotovo: Dr. Ravnhar ne more kandidirati kot radikalni kandidat, marveč samo kot kandidat Davidovič-Koroščevega bloka, t. j. klerikalci!

Klerikalci, Prekmurje in razpust HPSS. Pred mesecem, ko je Stojan Pačič najavil svojo kandidaturo v Sloveniji in predljudskopopularno poplavno do Dolnoga, je SIS ostro zavrnil Pačičev spletko in sam dr. Korošec je izpregovoril o nevarnosti za Prekmurje, o slovenski spretnosti in o velikohrvatski oblastnosti. Zdaj se, da je sedaj vsa ta nevarnost za Prekmurje s predložitvenim razpustom HPSS odstranjena in da bo vladati čestita med prvimi ravno SIS, ker si sedaj radi Prekmurja in Dolnoga lahko oddahnemo. SIS na misli le dalje: Radič je sicer naš lokalni, takorekoko volitveni nasprotnik in Prekmurju in na Dolninskem, v bistvu pa je naš pomočnik, brez katerega bodo sprevale vse naše sanje in vsi naši mišljivi samostojni, klerikalni Slovenije ne vodi! Zato je sedaj SIS pozabila na Radičovo nevarnost in na Pačiča kot volitvenega nasprotnika ter zatrenetala v kosti radi predložitvenega razpusta in razpusta HPSS! SIS bo v bodočem parlamentu popolnoma osamljena in to bodo že grenkeje kafilice za klerikalne tigre!

Davidovičeve kandidature za Pregrad. Glavni odbor Davidovičeve stranke je imel snoči sejo, na kateri so bili postavljeni kandidati za mesto Beograd. Za nosilca liste je postavljen Ljuba Davidovič, za prvega sreskega kandidata Friderik Pavst in za II. Slavko Dukanač. Seja je bila zelo burna in viharna. Davidovičevci se vedno bolj in bolj cepijo.

Prihod Cankova v Bukarešto. Iz Bukarešte javljajo, da je včeraj 29. t. m. prispel bolgarski ministrski predsednik Cankov v Bukarešto. Na kolodvoru ga je sprejel zunanji minister Ducca. Danes odpotuje Cankov v Sirajo, kjer ga sprejme kralj v daljši

avdiciji. Cankov se nato vrne direktno v Sofijo.

Herriot in komunisti na Francoskem. Francosko časopisje živahno komentira zadnje Herriotovo izjavo, ki jo je podal zastopnikom tiska, zlasti njegove besede o tako imenovani komunistični nevarnosti. Listi "Ere Nouvelle", "Couvrea", "Quotidien" se strinjajo s sodbo ministrskega predsednika, da vlada energično zatre vsak poizkus, s katerim bi se hotelo prevrtni javni red in najsi pride ta poizkus od katerekoli strani. Listi desnice niso zadovoljni s Herriotovo izjavo. Pišejo, da Herriot ne pozna druge nevarnosti razen klerikalne, proti kateri nastopa kjerkoli more, medtem ko daje komunistom proste roke in hvaležno polje za delovanje. "Petit Parisien" povdarja, da je komunistična stranka v Francoskih in rakovi poti. Pred nekaj meseci je štela še 100.000 simpatizerov, medtem ko je po zadnjem izkazu le 60.000 članov. Največ komunistov je v pariškem predmestju in v senki pokrajini. "Matin" piše, da je pretirano poročilo o komunistični nevarnosti v Parizu provzročilo vznemirjenje v tujni, posebno v prekomorskih deželah, kjer so se resno bali za svoje sorodnike na Francoskem.

Nemčiji ni mogoče zaupati. "Matin" poroča, da poročilo medzvezniške kontrolne komisije opozarja na vsekako veliko važnost, da se na Nemškem nahaja še vojni material ter obratna pozornost zaveznikov na vlogi, ki jo igra policija in državna obramba, čije efektivno stanje presega 100.000 mož in predstavlja elitni zbor, ki je določen za vezbanje rekrutov. Velikojugoslavci se posebno delovanje velikega generalnega štaba. "Matin" pripominja, da Angleži ne bodo izpraznili kolnskega pasu dne 10. januarja 1925, kljub demarski nemških veleposlanikov. Vsi listi konstatirajo edinstvo zaveznikov v tem pogledu. "Journal" piše, da se mora sestaviti načrt in da se mora hbiti nad izpolnjevanjem načrta, ki bi bil v moči radikalno zatreti škodljivost nemškega militarizma. "Ouvrea" konstatira, da bi bilo obžalovanja vredno, če bi Nemčija svojo dobro voljo ter po vsi pravici pričakuje, da bodo Nemci na kak način pokazali, da vedo ceniti dobro voljo Francije.

Vaša kolesa menovit, emalirani in konobariti kakor tudi strojno na strani vr. Ko vime vam ostrebi cena 6848

tvrdba J. GOREC Palača Ljubljanske kreditne banke in Gosposvetstva 41

Naši pogoji za novo pogodbo z Grško.

Ker je jugoslovenska vlada nedavno odpravila prijateljsko pogodbo z Grško, so se začela pogajanja za novo pogodbo. Naša vlada je pripravljena obnoviti pogodbo pod naslednjimi pogoji. 1. Privilegij za srbski Hilendarski samostan. Ta samostan na gori Atos je ogrožen, kakor vsi drugi sosedni samostani, ker mu hočejo odvzeti del posestev za malozasiške begunce. Samostan je naprosil našo vlado, naj posreduje, in zdaj je to vprašanje v rokah diplomacije. Jugoslovenska vlada zahteva, da ostane privilegij in imetje Hilendarskega samostana nedotakljivo. 2. Vprašanje jugoslovenske cone v Solunu. Odkar ima Jugoslavija svojo

cono v solunskem pristanišču, skuša razširiti in utrditi svojo pozicijo na Egejskem morju. Med obema državama so nastale difference, ker Grška ne dovolji, da izgubi kontrolo nad svojim ozemljem in da pride solunsko pristanišče pod jugoslovensko administracijo dočim stoji naša vlada na stališču, da ji je bila ta cona prepuščena brez kakršnegakoli pridržka in da grški uradniki nimajo pravice vmešavati se v našo administracijo te cone. Naša vlada odreče pravice do ukupa in definitivno prizna finančno operacijo, ki daje naši upravi vse pravice do te železnice.

3. Položaj Jugoslovenske v grški Makedoniji. Tudi glede tega problema so nastale med obema državama difference. Grška vlada stoji na stališču, da morajo biti grški državljani vsi oni prebivalci Makedonije, ki so sicer srbskega porekla, pa so rojeni na grškem ozemlju in imajo rodiljce, ki bivajo stalno na Grškem. Če zmanja naše stališče, se jugoslovenska manjšina v Makedoniji znatno pomnoži.

4. Vprašanje železniške zveze Djevdjelije-Solun. To je najbolj kočljiva točka. Jugoslavija je na tej progi najbolj zainteresirana, ker veže našo mrežo za Egejskim morjem, torej našo cono v solunskem pristanišču s kraljevine. Večina akcij te železnice je v naših rokah; proza je tudi pod nadzorstvom naše administracije. Grška vlada bi rada preprečila eventualni konflikt na ta način, da odkupi to progo. Jugoslavija pa zahteva, da se Grška odreče pravice do odkupa in definitivno prizna finančno operacijo, ki daje naši upravi vse pravice do te železnice.

Julijska Krajina.

Po letnih prilih med Jugosloveni v Julijski Krajinu je bilo za božične pravnike silno živahno. Povsodi so priredili božična drevesca in preskrbeli mnogo daril za otroke. K božičnicam so prihajali razni italijanski gosnodie in prošel k Legini božičnici sam predsednik društva dr. Petronio iz Trsta. Otroci so morali deklarirati italijansko in se zahvaliti za srh, katero ima Lega ž mimi. Italijanski dnevniki prinašajo polno popisov takih božičnic in vsi našlašajo, kako uspešno deluje Lega med družinami. Tako se izrablja v Julijski Krajinu len Božič v raznarodovalne namene. Mnogo pa da misliti vendar le okolnosti, da slovenski starši v taki meri izročajo svoje malčke raznarodovalnim aziom!

V Voloskem župniku Slovenec Brumen. Mož se ravna popolnoma po volji fašistov, zato pa je vrgel hrvatski jezik iz cerkve. Domačini beže iz cerkve, o Brumenu pa se čuje, da bo imenovan za kanonika v Trstu!

Slovenski kvartet (Banovec, Pečenko, Završan, Zupan) priredi v dneh od 3. do 6. januarja 1925 na Goriškem štiri koncerte. Pole v Gorici, Ajdovščini, Tolminu in Idriji. 751/m

Sveti dan na vojnih pokopališčih. Solski nadzornik O. Menon v Gorici in skupina dam so priredili na Sveti dan popoludne na vojnih pokopališčih v Gorici, Solkanu, Krombergu, Oslavju, Podgori, Pevni, Sempturu in Ločniku svečanosti, tekoni katerih so bila prigrzana božična drevesca, molili so in peli patriotske pesmi. Sodelovali so Solski otroci.

Pijanli oseb ne sprejemajo v tržaško bolnico. V ulici Ciozza v Trstu sta našla zvečer dva orožnika na tleh ležečo nezsko žensko. Dvignila sta jo in izpraševala, ali odgovorila je nekaj nerazumljivega po nemško. Bila je popolnoma pijana in ni mogla stati na nogah. Prenesli so jo potem v bolnico kjer so jej nudili nekaj pomoči, ail k sebi ni prišla. V bolnico je pa niso hoteli vzeti, sklicujoč se na nove dispozicije zavoda, na kar so posodili pijanko na klop v vrtu in je tam ostala v mrzli noči. Baš človekoljubno to ni.

Ed. Rice Burroughs: 42 "Tarzanov sin"

Končno je nekemu ogromnemu črncu iztrgal ktl, s katerim ga je ta hotel udariti. Črnci so doživljali strašne trenutke. Sedaj se je pokazalo, kakva sila je v tem urnem, mišičastem telesu belega moža z gladko rjavo kožo. Navalil je na nje s tako silo in urnostjo, kakor razdivjani slon. Divjal je med njimi in usmrtil vsakega, ki je imel drznost se mu braniti. Bilo je jasno, da tako uniči vse prebivalstvo vasi, da dobi svojo drago Meriem.

Toda stari Povudno ni imel namena dati iz rok odkupnine, katero naj bi dobil za dekle od arabskega poglavarja. Spoznal je, da slabost njegovih bojovnikov leži v tem, da se Koraku posamno stavijo v bran in tako podlegajo njegovi sili. Zato je zbral vse svoje bojovnike v močno strnjeno vrsto in jih postavil okoli dekleta in jim ukazal, da strnjeno odbijajo vse napade strašnega belega moža. Korak je z živavo vztrdnostjo napadal to utrdbo človeških teles, ki je bila od vsih strani oborožena s kopji. Vsa napad je bil odbit, dostikrat je bil celo težje ranjen, da je bil končno prisiljen naperlati previdnejše. Od glave do pete je bil ves v krvi in radi izgube krvi tako ošabjen, da je prišel do prepričanja, da se sam ne bo nikdar polastil Meriem.

V glavi se mu je porodila nova misel. Zalkical je na deklico, ki je zopet prišla k zavesti:

"Korak odhaja, toda Korak zonet pride in Te osvobodil. Na svidenje, Meriem!"

"Na svidenje," je odgovorila deklica, "Meriem Te čaka, da prideš."

Kakor blisk je spoznal na drevo, da tega črnci niso mogli prenečiti. Dež puščic in kopij se je vsul za njim. Korak jim je odgovarjal z glasom posmecha, ki se je polagoma izguboval v temi džunglje.

POGLAVJE XIII Prodana za snajbo.

Meriem so ponovno zvezali in kočvo, v kateri je bivala, močno zastražili. Tako je minila noč in prišel dan, ne da bi se Korak vrnil. Toda Meriem je zaupala njegovim besedam in ni dvomila, da se vrne in jo osvobodil iz ujetništva. Meriem je bila trdno prepričana, da se Koraku vse posreči. On je bil za njo ves svet. On je bil najmilnejši, najsilnejši in tudi najlepši, kar je videla v tej divji okolici. Njegovo junštvo je bilo čudežno in Meriem ga je oboževala.

Potrpešljivo je ležala, čakala in sanjala o njem. Primerjala ga je s svojim sedanjim poglavarjem in pri misli na tega mračnega in zlobnega Arabca se je stresla. Niti divji, survi črnci niso bili tako okrutni, kakor on. Njih jezika ni razumela, zato ji ni bilo jasno, kaj z njo nameravajo in zakaj so jo pravzaprav uklenili. Znano ji je bilo, da so ljudje in da so že zaužili belokoko, katerega so ujeli. Prepričana je bila, da tudi z njo storijo isto. Med tem pa je minilo že mnogo dni in ničesar se ji še ni zgodilo. Ni ji bilo znano, da je

v oddaljen naselbino bil odposlan sel, ki naj se s poglavarjem pogaja glede odkupnine. Tudi ji ni bilo znano, da ta sel ni nikdar prišel na kraj svojega poslanstva. Srečal je nosače Jensena in Malbina in ker je bilo zelo zgovoren, je izdal svojo poslanstvo in namen svojega potovanja. Ti so seveda to vest takoj snoočili svojim gospodarjem in posledica tega je bila, da mu je iz taborišča neposredno sledil neki možki pod pretvezo, da gre na lov. Kmalu na to se je slšal v džungli strel in sel se je s prestreljeno glavo zgrudil na tla, da nikdar več ne vstane.

Cez nekaj časa se je Malbin vrnil v taborišče, kjer je zelo glasno in ponovno privoedoval, da je streljal po krasnem in velikem jelenu, da pa ga ni zadel. Obema Svedoma je bilo namreč znano, da ju njih spremljevalci sovražijo in da bi vsako sovražno dejanje, izvršeno na ljudeh Kovudve, ob prvi priliki izdali prebrisnemu poglavarju, ki je razpolagal z znatnim številom bojovnikov. Sveda sama pa nista bila dosti močna in oborožena, da bi se mogla braniti proti črnemu poglavarju. Zanesljivih bojovnikov pa tudi nista imela.

Temu dorodku je takoj nato sledil boj s šimpanzi in s čudnim gozdanim divjakom, ki se je pridružil šimpanzom, da se bojuje proti ljudem. Samo s pravočasnim begom in s tem, da Sveda nista štedila s svinčem in amoničkom, sta razprala razdražene opice. Tudi pozneje je bilo njih taborišče cele dneve in noči ozorjevano od čred šimpanzov, ki so vedno znova in znova poskušali napasti onega, ki je hotel odpeljati njih kralja.

S puško v rokah sta Sveda odbijala napade, ki samo zaradi tega niso imeli zaželjenega uspeha, ker jim je manjkalo dobrega vodstva. Včasih sta si Sveda domišljala, da sta med šimpanzi zagledala telo divjega gozdnega moža, ki je imel gladko in belo kožo, kakor Evropec. Pri misli nanj so se jim lasje jezili in obšla jih je groza. Zelela sta, da bi se jima nudila prilika ga ustreliti. Smatrala sta, da je bil edino on vzrok, da nista v posesti krasnega eksemplarja šimpanza.

Ta mladenič, mislim, da je oni, na katerega smo pred letom dni streljali v gozdu, ko smo bežali pred maščevanjem starega arabskega poglavarja, je pravil Malbin. Sedaj pa ga je spremljala, v kolikor se spominjam, gorila. Ali si ga dobro pogledal, Jensen?"

"Da," je odgovoril Jensen, "saj ni bil niti 10 korakov od mene, ko sem streljal po njem. Se sedaj se čudim, da ga nisem zadel. Videti je, kakor inteligentnej Evropec in je še zelo mlad. Skoro deček, bi rekel. Njegova zunanost je prikupljiva. V potezah njegovega obraza ni videti omejenosti ali degeneracije, kakor je to navadno pri zblaznelih ljudeh, ki uidejo v gozdove in živje zamaranjeni in bedno. Ne — ta mladenič se znatno razlikuje od ljudi te vrste. Je to posebna izjema. Ta mož more biti človeku dejansko nevarna. Kakor bi po njem rad streljal, vendar raje vidim, da se zopet ne prikaže. Ako bi on vodil napad teh razdraženih opic, ne dam niti groša več za naše življenje, ako bi se nama ne posrečilo ga takoj pri prvem napadu ustreliti."

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.
Začetek ob 20. zvečer.
Torek, 30. decembra: »Sumljiva oseba. A. Sreda, 31. decembra: Ob 15. popoldne. »Danes bomo tiči«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.
Četrtek, 1. januarja: Ob 20. zvečer: »Cyrano de Bergerac«. Izven.
Petek, 2. januarja: »Firma P. B.«. Red D.
Sobota, 3. januarja: »Zaprto«. Red D.
Nedelja, 4. januarja: Ob 15. popoldne. »Pa glava«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven. — Ob 20. zvečer »Veronika Deseniška«. Izven.
Ponedeljek, 5. januarja: »Zaprto«.

OPERA.
Začetek ob pol 20. zvečer.
Torek, 30. decembra: »Carjeva nevesta«. Gostuje g. Gjunjenac iz Z. greba. Red E.
Sreda, 31. decembra: Ob 16. popoldne. »Nevotir«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.
Četrtek, 1. januarja: Ob 15. popoldne. »Tru nadure«. Gostuje dr. M. Adrian z Dunaja. Znižane cene. Izven.
Petek, 2. januarja: »Zaprto«.
Sobota, 3. januarja: »Rosalba«. Red A.
Nedelja, 4. januarja: »Traviata«. Izven.
Ponedeljek, 5. januarja: »Zaprto«.

Razstava umetnin.

Samo s tremi olinimi slikami je zastopan Anton Gobjmir Kos; v vseh so tako močni akcenti, da učinkujejo mamilno. »Portret« (št. 159) je duševno individualen, krepko modeliran, pester. — »Kompozicija« (št. 160) spominja na Tizianove metode in beneško obnovo. — »Kokra« (št. 161) dokumentira veliko umetniško silo ter sigurnost potez. Nič malenkostnega ni v teh umotvorih, ki nam govorijo v lapidarno - jasnih likih, kakor človek, ki je čital skoporečnega Tacita. Dasi modern, se Kos ne udeležuje vseh modnih eksperimentov, ampak si utira — kakor se kaže — lastno pot.

Omenjenim umetnikom se pridružujeta še dva iz mladega naraščaja, v čijih navdušenosti se vse vrsti in prepokipa: Bruno Vavpotič in Fran Zupan.

Vavpotiča poznamo že iz razstav; v njegovi smeri ni bistvene izpremembe. Ako je akvarel »Iz Schönbrunn« (št. 116) delan po l. 1922, bi bilo morebiti dovoljeno sklepati, da je odkril — kolikor toliko — potrebo realizma, ne da bi se zato iznevil svojih smeri, katere se je oprilemal dosedaj; vsekako je ta med razstavljenimi slikami najboljše pojmljiva — in to ni baš napaka. »Večer nad Ljubljano« (št. 118) je pa tako stilizirano delo, da zahteva od opazovalca dobro mero samozatajevanja. ako naj verjame naslovu. S »Schönbrunnsko veduto« (št. 117) in s točko »V Rebric« (št. 120) se boču sprizaljni otroško navni duhovi in simboli, a »Tihostijie« (št. 119) utegne nikatj kakega ljubitelja butelj, kaviara in puncik, torej materialista brez višjih smotrov. — Mladi umetnik stremi za tem, da najde svojemu notranjemu položaju adekvatno izrazitost; želimo in upamo, da mu ta namen uspe, ko' neha »vrteti«.

Zupan se je udeležil razstave s 13 akvareli — vsehokzi pokrajine. Za sedaj koraka, pač nekoliko divergentno za Brunonom Vavpotičem, nima pa toliko in takih predpogojev, kakor ta. Lotil se je težavnih nalog, da poizkusi s krili v drznem poletu; pa ne gre še.

»Zima« št. 145), »Hliš« (št. 147) in »Hliš v jutranjem svitanju« (št. 154) so isti motiv, nedvomno tudi istodobno delane slike. Kaj je pristno, poletje ali zima? Da so delani akvareli doma, potrjuje tudi posebnost, da obsejajo prvi žarki hiše (št. 154) ob tleh, dočim so strehe še v temi. »Devinski zaliv« (št. 146) je bila v vsakem pogledu prežavna zadača. »Iz Dubrovnike okolice« (št. 148) nudi vsaj navpično zidovje in nekaj perspektive; motiv »Iz kamniških planin« št. 149) je nejasen, vrhovi gora se majejo v vetru, kakor plameni, a kamniške planine v resnici še trdno stojé in se ne udajo tudi tedaj ne, ako jih Zupan »pihne«. »Cerkev na Lapađu« št. 150) bi bila lahko mična slika, da se ni bati vsak hip podora poševnega zidovja. In kakšne pač morajo biti v svoji notranjstvi »Hliš na bregu« (Trst) (št. 151)? Menda same temnice; pa i te se bodo kmalu prekučile. »Venecijanska trdnjava« (št. 153) in »Kastel Sucuvac« (št. 156) sta obdana s hišami v obliki primitivnih otroških igrač. Jako prikupljiv bi bil »Južni motiv« (št. 152), vrt z utico in potom med drevesi, a se bori z obliko, barvo, lučjo in perspektivo. — Nadejamo se, da nam Zupan kmalu poda vrsto umetnin, užitnih tudi za pametne odrasle; samosratniki navadno ne kupujejo slik. Vsekako ima podlago, treba le uredne volje in visoko zastavljenega smotra.

Plastika je pri nas v ozadiju; tudi na razstavi šibko zastopana. Karolina Bulovec ima 7 osnutkov v gipsu. Idejno in umetniško najboljša je skica »Kristus pade pod križem« (št. 3); živahen v kretnjah in v lepem ravnesju zasnovan prdivljen relief. Trobentajoči anđeli v oblakih (brez št.) so v baroškem okusu izvršen droben relief; razen tega sta še dve portretni študiji (št. 1 in 2) in dve maski (št. 5 in 6). Skupni znak jim je bradavičasta tehnika, s katero oblikuje svoje po klasičnem kanonu zamišljene umotvore.

Ivan Zajc se je topot udeležil s petimi malimi plastikami, skušajoč re-rezentirati iztok in združiti hieratsko okorelost egiptске in indijske umetnosti z moderno. Oblikovno je spravil več teh potez v svoje osnutke. Največja (prosta) plastika je »Indijska idila« (št. 144), v »spostljivi razdalji« poljubujoča se dvojica. A ker ta poljub nima konca, se konča navadno toliko prej izter opazovalca — ako ni slučajno Indijec. »Kleopatrina smrt« (brez št.) je tragičen prizor brez tragičnega momenta. Najboljša je še mala skupina (prosta plastika, brez št.): »Ponesrečen delavec« — Meunirjevemu slogu.

Ivan Nanotnik je poslal skupino »Satira« (št. 81), humorističen prizor: trije poti gredo s hulico nad polja. Delo je zanimivo v tem, da je združil tri puitska telesa v kompaktno enoto; zasnovano je v baroškem slogu; lena in skrbno izlikana rezbarija iz lipovine. Profesor anatomije bo imel najbrže pomisleke zoper stopnjevanje baroške prostosti, posebno pri nogah.

Naravno je, da ni vse na višku: a razstava dokazuje, da ni še povoda obupavati. Toliko stremljenj, smeri in pojmovani, novih tehničnih metod in sredstev, načrtov in hotenja — to so pojavi, ki nas pomirjajo, da oblikovalna umetnost ne izginja izmed nas. Umetniki jo čuvajo in goje, kakor baimi Lazar svojo cvetico »Kallotehno« in sčasom priti do tega, da bo slovenska umetnost

začela cvetiti. To bomo potem vpisavali v svoje anale. In ko pridejo štirje svetniki zopet na zemljo inšpirirani, bodo ugotovili, da je umetnost med nami napredovala vzlic temu, da so nekateriki med Slovenci rajali »Hupa, hupa! Mastuank«.

„Veronika Deseniška.“

Hkonca se predstava v gledišču. Storilo se je, kar le zmoremo na našem preplitvem odru in ob malih sredstvih. Slikar Bucik je zamislil vnanjo opremo pozornice. V onem modernem smislu, ki koncentrira samo glavne za prizor potrebne znake Bucikove arhitekture so učinkovite, gotoka okna, stebri, zobat rob trdnjavskega zidu pod teraso, preproste stene; v enem prizoru prijetno mnogobarvena portijera, ki je drapirana ob stropa in pozivlja enoličnost sten.

Vendar so ostale te dekoracije pri izvršitvi preveč platno; okna bi bila morala dobiti v vdolbino plastičen okvir, ki bi nam dajal občutek debelih zidov, ne pa španske stene. Pri takih pojdnostavljenih je še bolj treba dati dekoracijam značaj solidnega gradiva. Da visi svetilka v prizoru, ko nal meče okno na dvorišče senco v podobi križa, na mestu, s katerega bi tak naravni fenomen ne mogla ustvariti, leži le na nesrečni plitvini odra. Če bi obesili lestenec sredi dvorane, bi padale skoki okno vse sence na nebo. Dalo bi se pa vseeno doseči, če bi nebo s posebnimi svetilkami razsvetlili do one prozornosti, katero bi pravzaprav moralo imeti. Kajti če vidimo skoki okno kos slabo osvetljene plachte, ki niti gladka ni, je lučnja večnega ali nočnega neba nemogoča. Bodisi, da nihče ni mislil na možnost nameščenja specialnih svetilk za zidno kulturo, da ni bilo nobilo prosojnost in značno daljavo (poskusili sploh še niso nikoli), ali pa jim je bilo predrago in je moralo zato izostati. Le z lučjo se da tudi na plitkem odru doseči čar značnosti in daljin.

Tudi za nekatere rekvizite in za dostojne kostume je skrbel Bucik. Je spravil v vnanje lice igré nekaj slova. Baročni gobeln, ki markira češko bogatstvo, pa ni njegova krivda in ga že ob preje poznamo.

Režiser Šest je moral kot praktični misliti na to, na kar se pesnik kot umetnik ni toliko oziral: na vzprijavnost. Odstavi je moralo menda okrog 500 stihov. Z njimi dve mali vlozi, med katerima mi je za ono Deseniškega sosedja prav žal, ker ima mnogo humorja in bi bila ob dobri izdelavi med šaržami najlepša.

Igralci so se pripravili kar najbolje. Pri premierli se je preveč govorilo skoro šepetaje. Sploh je glavna slika Zupančičeve umetnine, njeni stihii in v njih vsebovani poetski domisleki in primere, mnogo izgubila radi neznanja muzikantno lepe in jasne deklaracije pri večini solgerale. Le dva sta bila temu kos: Jeliska Marije Vere in grof Herman Levarja, katera sta tudi v igalskem oziru vse nadkrijevala. Sarriceva je bila zelo ljubka Veronika, a ni imela dosti prilike se razmahati, čeprav je naslovna vloza. Proti koncu je postajala nerazločna do nerazumljivosti. Kakor visoko cenim Rogoza, za Friderika bi si bil želel mlajšega in bolj slokega dečka — katerega nimamo. Nadel si je malo srečno masko, morda primerno slogu časa, toda ne lepno. Naj bi bil obdržal svoje naravne plave lase, kakor v Hamletu. Bi bil mlajši in lepši. Imel je tuč nesrečo, da je bil prehlajen in mu je glas hrpnel. V prav malhni vlozi Friderikovega pisarja me je zelo prijetno presenetil Peček, igrajoč pozabljenega starčka dobitično, množitelnega uslužbenca, ki je čisto zavzet za interese gospodarja. Putjata je žida Bonaventuro v lepi maski in polorientalski obliki nekdanjih židov lepo in jasno govoril. Želel bi mu bil le več židovsko - trgovske temperamentnosti pri razkladanju blaga in dobrikanju damam. Nekam preveč rezerviran je bil v oziru židovskih kretnj, katerih nikakor ni treba gnati seveda v hvaležno karikaturo. Po dolgem času se je zopet po-

javil reaganzirani gospod Povlie v osebi viteza Joša. Če bi imel vlozi igravec, ki bi bil zmoožen tudi Falfaffa, bi mogel iz nje mnogo napraviti. Ltpa h se je kot Deseničan za izpremembo trdil govoriti zločene, nego mu je navada. Posebna ni o njem povedati mogoče, ker prehitro izgine s svojo sestro vred, ki jo igra Medvedova. Potem so še tu dve dvorni gosposični, Danilova - Balatka in Juvanova, Drenovec kot brezpomembni vitez v spremstvu in Kralj, ki ima kot pravdač, nekaj preiskovalen sodnik, samo pogovor s Hermanom in je bil med boljšimi govorilci.

Balatka je zložil tudi nekaj godbe, ki se oglašajo pri nekaterih prizorih. Cemu, ni prav razvidno. Godba sicer ne moti, a tudi ne pogloblja občutja, ker je drama ne zahteva.

— Narodno gledišče na Silvestrov dan. V dramskem gledališču se vzpirzi veselo igra »Danes bomo tiči« ob 15. popoldne pri znižanih cenah. V opernem gledališču bodo peli ob 16. popoldne pri znižanih cenah opereto »Netopir«. — Občinstvo se opozarja na ti dve predstavi, ki sta obe izven.

To in ono.

Dve justifikaciji v Mostarju. Zadnje ure obsojencev.

Dne 22. novembra 1923 je bil izvršen nad zakonca Tomom in Jovanko Kisin iz Zupcev pri Trebnjem roparski umor. Oba morilca sta že čez nekaj dni padla v roke pravice. Bila sta to Stevan Bljelč iz Kruševica in njegov tovariš Gjur Pavlovič Petrov iz Ublja v Dalmaciji. Dne 23. julija št. sta bila obsojena na smrt na vešalih. Oba morilca sta prvoti obsodbi vložila ničnostno pritožbo, vrhovno sodišče v Sarajevu pa je obsodbo v celoti potrdilo. Po obsodbi je sodišče predlagalo, da se Gjur Pavlovič pomilosti. Pretekli teden pa je pravosodno ministristvo vrnilo okrožnemu sodišču spise z odredbo, da se ima ta justifikacija izvršiti.

Dne 22. decembra je sodišče razglasilo obema obtožencema, da je ničnostna pritožba zavrnjena in da se smrtna obsodba, ki je bila v polnem obsegu potrjena, izvrši prihodnih dan.

Čim je bila obsojencema proglašena obsodba je pričel Bljelč plakati in prosil je zagovornika, da brzojavno prosi za pomilostenje Gjure Pavloviča pa je apatično poslušal razsodbo, zdelo se je da ni razumel kar mu je bilo prečitano. Kasneje je v celici prosil zagovornika, da naj brzojavi njegovemu očetu da bo jutri obešen in da naj pride.

Stevan Bljelč je pri glavni razpravi odločno zanikal svojo krivdo, a je kasneje v ječi priznal, da je s Pavlovičem umoril Toma Kisina in njegovo ženo. Pavlovič je priznal, da je sodeloval pri umoru, da pa je naj vplival Bljelč. Bljelč je dalje izpovedal da je prišel usodne noči v Kisinovo hišo, kjer je lezel spa. Ko so bili Kisinovi v globokem snu, je Bljelč vdrl s Pavlovičem v njih stanovanje. Njreje je zaklal spečo ženo Jovanko. Mož Tomo, ki se je zbudil je oba na kolenih prosil, da ga pustita pri življenju. Toda zaman. Bljelč in Pavlovič sta ga zvezala in ga nato zaklala.

Smrtna obsodba je bila izvršena dne 23. decembra ob 8. jutraj. Iz Sarajeva je prispejal znan krivnik Florijan Mauzner s svojim pomočnikom. Justifikacija je bila izvršena na dvorišču sodišča, ki je bilo zastraženo z močnim oddelkom orožnikov. Navzoč je bil ves sodni dvor z državnim pravdnikom na čelu; tudi oba zagovornika sta bila poleg. Izvršenje obsodbe se je nekoliko zakasnilo, ker je senat čakal na event. brzojavno pomilostenje, ki ga pa ni bilo. Ob 9. prispeljal je še Gjur Pavloviča. Prispeljal so vkleknjenega, bil je bled in videlo se mu je, da je celo neljo pretokal. Predsednik mu je še enkrat prečital obsodbo in ga vprašal da-li ima kaklo željo. Obsojenec je mirno odvrnil: »Prosim milosti od Boga in kralja«. Predsednik mu je odvrnil, da je vsaka milost izključena ter dal krivniku znamenje, da pristopi. Mauzner je pristopil, v naslednjem trenotku je imel obsojenec vrv okoli vratu, krvnikov pomočnik mu je izpodnesel pručico in v naslednjem trenotku je Pavlovič visel med nebom in zemljo. Bilo je končano...

Prispeljal so drugega obsojenca. Čim mu je bila prečitana obsodba, je prosil, da se enkrat prosi kralja za pomilostenje in ko mu je bilo to odklonjeno, je pričel govoriti tik pod vešali: »Bratje, oprostite mi... Vem, da sem grešil in zato grem sedaj na

vešala. Narode oprostite mi« — In obrnjen proti senatu je še izjavil — »oprostite mi gospodje...« Dalje ni mogel, vrv mu je zadrgnila vrat. Zdravnik je ugotovil, da je bil mrtev šele po 16 minutah. — Bilo je prvič v Mostarju, da sta bili izvršeni dve smrtni obsodbi naenkrat.

Prigode in šalivke. Neugodno podnebnje.

Mestna gospa na kmethi: »Ah, kako so vaše besekve polne cvetia. To bodete imeli bogato jesen!« Kmet: »Moj Bog, ko pa v naših krajih nikoli ne dozore.« Gospa: »Kaj je pri vas tako neugodno podnebnje?« Kmet: »Da, ker pobalini vsako leto breskve še zelene požrejo.«

Nekaj nenavadnega

Gledalski igravec: »Kakšno so ti papirji, ki brskaš po njih?« — Bankarjev sin: »Sami plačani računli!« Igravec: O, prijatelj, počka mi enega — kaj takega še nisem videl nikdar...»

Cesarski kušar.

V otroški vrtec tržaškega predmestja so pridrveli mališki ter klicali: »Gospodič, zunal je cesarski kušar!« Ko si gre učiteljica ogledat dosedaj popolnoma neznanu žival, zagleda — močeradna. Otroci so namreč poznali takratno cesarsko zastavo, ki je bila črna in rumena.

Lov na tigre.

Angežna, ki je živel dije časa v Indiji, ter se bavil tudi z lovom na tigre, so vprašali ali je tak lov prijeten. Angež je resno odgovoril: »Je to čisto prijeten sport, dokler gonite tigra, toda stvar dobi svojo senčno stran, ako začne tiger vas goniti.«

Spominska medalja.

Leta 1679 so Danci z veliko oboroženo silo navali na Hamburg, toda po dolgoletnem brezuspešnem obleganju so morali zopet oditi. V spomin na ta dogodek so Hamburgurji dali kovati posebne medalje, ki so nosile na prvi strani napis: »Danski kralj je bil pred Hamburgom; o njegovih uspehih govori druga stran.« — Druga stran medalje pa je bila prazna.

Neprijetno darilo.

General Hefebreja, vojvoda danskega, je prišel obiskat prijatelji izza mladih let, ki ni mogel prikrivati zavisti nad častmi in bogastvi, ki si jih je pridobil vojvoda vsled mnogih zmag v vojski, dasi je bil rojen v borji kmečki hiši. Vojvoda mu je odgovoril: »O, prav rad ti prepustim vse to za isto ceno, za katero sem si ježal pridobil. Pojdva na vrt. Tam se boš ketal pol ure, a jaz bom ukazoval samo eni stotnjici vojakov, da bodo nate streljali, dočim je name streljalo več stotni. Ako na boš ustreljen, dobiš vse moje premoženje s častmi vred.«

Glavni urednik: **RASTO PUSTOSLEMSEK.**
 Odcovorni urednik: **JOSIP ZUPANČIČ.**

Darujmo za sokoiski Tabor!

NAZNANILO.

Členjenemu občinstvu naznanjam, da prevzamem z novim letom zopet sama gostilno in se priporočam cenj. občinstvu za nadaljni obi-k.

Obenem želim vsem veselje in srečno novo leto!

Anica Kavčič, gostilna Jelenič
 (polag komično tovarno). 7923

Vrtna miza,
 dve klopi, navadna pisalarnica miza — napredaj. — Ljubljana, Dunajska cesta 66 (Hiriš). 7904

Otroški voziček
 se proda. — Poizve se: Zadnikar, Kmetijska ulica 295, Sp. Šiška. 7905

Ogledalo,
 približno 160 cm dolgo, 80 cm široko ter ameriško pisalno mizo — kupim. — Naslov pove uprava »Slov. Nar.« 7906

1—2 prezni sobi
 v bližini pošte, v prtiličju na dvorišču ali v I. nadstropju — potrebujem za pisarno. — Naslov pove uprava »Slov. Nar.« 7907

Skladišče
 na Sušaku, prikladno za vse — se takoj odstopi. — Vprašanja: Zagreb, Karol, Palmotičeva 56. 7908

Radi otvoritve trgovine
 avtomobilnih in električnih potrebščin v prometnem kraju Dalmacije — prevzamem

zastopstva
 v to stroko spadajočih predmetov. (Tudi za Čevno goro.) Cenj. ponudbe do 10. janusja na upravo »Slov. Naroda« pod »Dalmacija/7909«.

Otroški voziček

in masiven železen št. dinik poceni napredaj. — Cesta na Gorenjsko 7922

Trapista

dobre kvalitete v svakovkolični kg po 25 Din — razšilje pouzedečim Mljekarska udruha Virovitica (Slavonija). 7990

Perje,

kokošje, rače in gosle, puh, oddaja vsako množino po zmerni cenj — tvrdka E. Vajda, Cakovc 52/T

Pitani prašiči,

prevrsne kakovosti, za špoh in mast — prodaja se po najnižjih cenah pri — Predvoiču nolog. Mestne klavnice v Ljubljani. 7867

»Gor«,

nov preizkušen in edino siguran lek proti kapavici (triner) ter zastorelemu (kroničnemu) triperju ter vnetju mehurja. Za popolno ozdravljenje treba šest lončkov. Vsak lonček s navodilom stane 45 Din. — Proizvajala in po pošti razpoložljiva tudi na zdravniški predpisi lekarnar Penič, Zaprprežič, Hrvatska. 99/T

Trgovski potnik

lahko dobi dober postanski služek s prodajo dobro uvedenege kosmetične-higijenskege aparata. Pismene ponudbe na drogerijo »BALKAN«, Knez M hejlova ulica 28, Beograd

Volnene jopice

lumperje, modne telovnike, otroške svrteje, čepice in šale po zelo niskih cenah, ima v veliki izbiri tvrdka **F. I. Geričar, »Pri Ivanka«** Ljubljana, Sv. Petra cesta 29.

Inserirajte v 'Slov. Narodu'

Slavonska podravska Železnica išče

dva inženirja

kateri so sposobni v gradnji železnice in v vzdrževanju železniskih prog Služba se lahko nastopi takoj ter stalna in zvezana z eventuelno pravico do pokojnine. V prošnji se ima omičiti plačilne zahteve in navesti dosedanje službovanje ter je nasloviti na ravnanstvo zgoraj imenovane železnice v Belišču. 7936

Živo perutnino

kupuje stalno v vsaki množini in sicer pohance, kure za peči, kure in purane ter plača po najboljših dnevni cenah

E. VAJDA, ČAKOVEC, MEDJIMURJE, telef. 59,3,4.